

‘CULTURA ESCRITA MEDIEVAL HISPÁNICA’ HOMENATGE A GEMMA AVENOZA VERA

XAVIER ESPLUGA
Universitat de Barcelona
xespluga@ub.edu
ORCID: 0000-0002-6690-1974

LOURDES SORIANO
Universitat de Barcelona
lsoriano@ub.edu
ORCID: 0000-0002-9248-0042

La trajectòria acadèmica de Gemma Avenoza es va iniciar a la Facultat de Filologia –ara de Filologia i Comunicació– de la Universitat de Barcelona on va cursar la llicenciatura en Filologia Hispànica (1980-1984). Ara bé, la futura romanista va compaginar des de ben jove els estudis amb la feina, ja que des de 1976, amb només 17 anys, va començar a treballar com a auxiliar administrativa a l’Ajuntament de Barcelona, posició que no va abandonar fins al 1988 quan posà la primer pedra del seu *cursus* acadèmic a la Universitat.

En finalitzar la llicenciatura, Gemma Avenoza va encetar els estudis de doctorat en Filologia Romànica que va completar amb relativa celeritat: el 9 d’octubre de 1989 aconseguia el grau de Doctor en aquesta disciplina. La seva tesi, titulada *Repertori dels manuscrits en llengües romàniques conservats a biblioteques barcelonines*,¹ fou dirigida per Vicenç Beltran Pepió, el qual després d’haver estat professor de la Universitat de Cadis, havia passat a ocupar la càtedra històrica d’aquesta disciplina a la Universitat de Barcelona. El títol de la tesi doctoral ja evidenciava quin seria un dels principals camps d’activitat de Gemma Avenoza: l’estudi del manuscrit amb textos en llengües romàniques, abraçant l’anàlisi del suport material, del contingut textual i dels contextos de producció, circulació, ús (lectura) i conservació.

Amb un diploma de postgrau en correcció de llengua catalana, obtingut a la Universitat Autònoma de Barcelona (1988), Gemma Avenoza va poder començar a donar classes de català a l’Institut d’Idiomes de la Facultat de Filologia de la Universitat de Santiago de Compostela (1988-1989). Al mateix temps, en aquesta mateixa Universitat, fou, de primer, professora associada (1988-1992) i, successivament, professora titular interina (1992-1994), sempre de l’àrea de coneixement de Filologia Romànica. A Santiago de Compostela va impartir les assignatures de *Llengua Catalana* (1990-1995) i de *Literatura Catalana*

---

¹ Es pot llegir al dipòsit electrònic de la UB: <http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/41669>.

(1990-1995) a la Llicenciatura en Filologia i també va impartir diversos cursos de Doctorat on donava a conèixer els seus interessos de recerca: *Romanceamientos y traducciones. Del texto latino a las diversas versiones románicas medievales: el caso de Valerio Máximo i Poetas catalanes plurilingües del siglo XV* (per al bienni 1992-1994); *La referencia a los clásicos en la poesía de cancionero i De traducir en la España medieval* (per als biennis 1993-1995; 1994-1996 i 1995-1996) i *Traducciones y romanceamientos en la Península Ibérica* (per al bienni 1994-1996). En aquesta etapa gallega va poder coincidir amb investigadors i docents com ara Gema Vallín, ara professora titular de Filologia Romànica a la Universidade da Coruña, Mercedes Brea, actualment Catedràtica de Filologia Romànica al campus compostel·là, o Santiago Gutiérrez García, professor titular de Filologia Romànica en aquesta mateixa universitat. A més a més, va conservar un lligam emocional amb aquelles contrades i amb aquella llengua que es va anar conservant al llarg de la seva perllongada carrera.

L'etapa gallega acabà poc abans de cloure l'any 1994 quan va guanyar una titularitat de Filologia Romànica a la Universitat de Barcelona. Va ocupar aquesta plaça des d'aquest moment i fins al juny del 2019 quan, pel procediment de concurs-oposició, va ingressar al cos de Catedràtics d'Universitat, davant un tribunal presidit per Anna Maria Mussons, catedràtica de la casa, i conformat per il·lustres romanistes, catalanistes i hispanistes (Mercedes Brea, Jorge García López, Llúcia Martín i Tomàs Martínez Romero).

A la Universitat de Barcelona i en la seva àrea de coneixement –Filologia Romànica– Gemma Avenozza va impartir docència d'assignatures de Llicenciatura, grau, màster i doctorat. Així, a l'antiga Llicenciatura en Filologia Romànica –que va romandre en actiu fins al 2009/2010, quan es van implantar els nous graus de quatre anys– fou responsable d'assignatures generals com ara les dues *Introduccions a la Filologia Romànica, I* (1994-2003; 2006-2009) i *II* (1995-1996; 2001-2004), les dues *Filologies provençals, I* (1999-2000) i *II* (1996-1998), i les dues *Literatures romàniques medievals, I* (2002-2005) i *II* (2001-2003; 2006-2008). També es va ocupar d'altres assignatures més específiques, centrades en una tipologia textual determinada, com ara *Èpica i lírica romànica I* (2002-2003), *Lírica romànica* (1998-2001), *Els trobadors* (2005-2006), *Narrativa romànica I* (2002-2003), *La veu femenina* (2001-2004) o *Mites i llegendes heroiques* (2007-2009). Ja aleshores, en l'antiga Llicenciatura, va assumir assignatures més properes als seus interessos investigadors, centrats en l'ecdòtica, com ara *Crítica textual* (1996-2003; 2006-2009) o *Text medieval i edició moderna* (2005-2007). En implantar-se els programes dels nous graus –de primer, dit *Grau en Filologia Romànica* (2009-2015) i, més recentment, *Grau en Llengües Romàniques i les seves literatures* (a partir del curs acadèmic 2015/2016)– va poder continuar la seva implicació en la didàctica de la literatura medieval: alguns cursos eren adaptacions de les antigues assignatures de la Llicenciatura, com ara *Lírica romànica* (2009-2010) o *Mites i llegendes heroiques* (2009-2015), però també es va voler aventurar en noves matèries com ara *Manuscrits medievals* (2009-2017), *El conte medieval* (2012-2013) (que equivalia a l'antiga *Narrativa breu* de la Llicenciatura), *Literatures medievals comparades* (2013-

2014), *Grans obres de la narrativa medieval* (2012-2015) o *Lectura de textos romànics* (2015).

Com hem vist fa poc, la seva activitat docent al dit 'tercer cicle' –abans els cursos de doctorat, més recentment els cursos de màster– que s'havia iniciat ja a Santiago de Compostela continuà a la nostra Universitat, de primer, en l'antic Doctorat en Filologia Romànica, en el qual va impartir tota una sèrie de cursos relacionats amb el manuscrit i la traducció: *Traduccions medievals romàniques* (1996-1997); *Introducció a la metodologia codicològica: el text i la seva tradició manuscrita* (1997-1999); *Aproximació a l'estudi del manuscrit medieval romànic* (2000-2001); *Formes del llibre antic: de l'escolàstica al Renaixement* (2003-2004); *Construcció del llibre, construcció literària. Mètodes de recerca* (2005-2006). Tals interessos continuaren en l'actual Màster en Cultures Medievales de l'Institut de Recerca en Cultures Medievales de la nostra Universitat on fou la responsable de *Crítica textual* (2007-2011) i de *Codicologia* (2013-2019).

Precisament, en el marc d'aquest estudis de tercer cicle, Gemma Avenoza va assumir la direcció de la tesi doctoral d'Helena Rovira (2014), titulada *Edició crítica de la traducció catalana de Valeri Màxim. Llibres I-V*, que abordava un dels autors, Valeri Màxim, a qui la Dra. Avenoza va dedicar més hores d'estudi. Més recentment, també fou la directora de la tesis doctoral de Pere Poy, sobre les bíblies catalanes medievals (en curs de realització), i codirectora (juntament amb Antoni Riera Melis) de la tesi de Pau Alcover Cateura, *Els mercats alimentaris municipals de la Corona d'Aragó mitjançant la documentació municipal (segles XIV-XV)*, defensada el 23 d'octubre de 2019, pocs mesos abans del seu traspàs.

Naturalment, els contextos laborals i les filiacions acadèmiques van condicionar el desenvolupament de la carrera investigadora de la Dra. Avenoza. Durant la seva estada a Galícia, va participar en els projectes liderats per Mercedes Brea o va col·laborar amb Gemma Vallín en l'estudi de la primera difusió de la *novella* italiana a la península ibèrica.² Un cop a Barcelona, va incorporar-se a les línies de recerca del seu mentor, Vicenç Beltran, especialment pel que fa a la recuperació dels textos catalans d'època medieval i a la construcció de repertoris bibliogràfics especialitzats (que conduïrien al projecte *BITECA*).

Ha estat prou explicat, començant pels mateixos protagonistes, la gènesi de *BITECA* i el mecanisme pel qual Gemma Avenoza va esdevenir-ne una part consubstancial.³ El punt de partida va ser el vell –però, utilíssim– repertori bibliogràfic, fet a partir de fonts secundàries, de Beatrice J. Concheff (1926-1991), la *Bibliography of Old Catalan Texts* (BOOCT), publicada el 1985, que s'havia inspirat en la *Bibliography of Old Spanish Texts* (BOOST), la tercera edició de la

---

² Vallín, Avenoza (1992).

³ Pel que fa als orígens i evolució de *BITECA*, vegeu el recent article d'Avenoza, Soriano (2022). Vegeu també altres aportacions de l'equip de col·laboradors, com ara Avenoza (2014b); Avenoza, Soriano (2017).

qual, amb participació de Charles B. Faulhaber, havia aparegut un any abans, el 1984.⁴

Quan Concheff va morir, Faulhaber va contactar amb Vicenç Beltran, per renovar el projecte que va passar a ser un repertori bibliogràfic electrònic afiliat a la gran base de dades de *PhiloBiblon*, creada pel mateix Faulhaber, amb seu a la Bancroft Library de la Universitat de Califòrnia–Berkeley. Avenoza s’hi incorporà des del primer moment. Així, l’any 1990, amb una beca de la Fundació Gaspar de Portolà, va realitzar la primera de les seves estades de recerca en aquesta Universitat (hi tornaria repetidament, en els anys 2007, 2010, 2011 i 2017). Com és prou conegut, el nou projecte, que va rebre el nom de *BITECA*, acrònim de *Bibliografia de Textos Antics Catalans, Valencians i Balears*, va canviar substancialment de fisonomia respecte de *BOOCT*, per tal com es va voler que la nova iniciativa tingués un “autèntic caire literari, un interès filològic ampli o una tradició comunament acceptada en el si dels estudis filològics”, tal com els dos responsables inicials, Beltran i Avenoza, van exposar en una comunicació presentada al *IXe Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes* celebrat a Alacant/Elx al setembre del 1991.⁵ A partir d’aquell moment, va néixer l’equip *BITECA* format inicialment per Beltran i Avenoza i reforçat el 1995 amb la incorporació de Lourdes Soriano, que iniciava els seus estudis de doctorat i que, posteriorment, seria la persona que més de prop va col·laborar amb Gemma Avenoza al llarg de tota la seva vida acadèmica.

Els progressos d’aquest ingent esforç de cerca, identificació i referenciament dels textos catalans antics i dels seus suports es pogueren seguir en les diverses versions electròniques de *BITECA* –sempre disponible a l’adreça electrònica https://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/biteca_ca.html– i a través dels diversos actualitzacions i reports que els seus responsables han anat publicant al llarg dels anys.⁶

---

⁴ Cárdenas et alii (1975); Cárdenas et alii (1977); Faulhaber, Gómez Moreno, Cárdenas, Nitti, Mackenzie (1984). Una cinquena edició amb el nom de *Bibliografía española de textos antiguos* (o *BETA*) va aparèixer en format CD-ROM. Finalment, la setena edició, en format electrònic, és disponible a la seu del projecte *Philobiblon*: https://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/beta_en.html.

⁵ Beltran, Avenoza (1993), 224. A banda d’aquest article inicial, vegeu també Avenoza (1992); Beltran et alii (1992); Avenoza (1994d).

⁶ Beltran, Avenoza (1997); Beltran, Avenoza (1998); Beltran, Avenoza, Soriano (1999); Beltran, Avenoza, Soriano (2000); Beltran, Avenoza, Soriano (2001); Beltran, Avenoza, Soriano (2002); Beltran, Avenoza, Soriano (2003); Beltran, Avenoza, Soriano (2004); Beltran, Avenoza, Soriano (2005); Beltran, Avenoza, Soriano (2006); Beltran, Avenoza, Soriano (2007); Beltran, Avenoza, Soriano (2008); Beltran, Avenoza, Soriano (2009); Beltran, Avenoza, Soriano (2010); Beltran, Avenoza, Soriano (2011); Beltran, Avenoza, Soriano (2012); Avenoza, Soriano, Beltran (2013b); Avenoza, Soriano, Beltran (2014); Avenoza, Soriano, Beltran (2015); Avenoza, Soriano, Beltran (2016); Avenoza, Soriano, Beltran (2017); Avenoza, Soriano, Beltran (2018); Avenoza, Soriano, Beltran (2019), Avenoza, Soriano, Beltran (2020).

Durant la seva trajectòria acadèmica, les recerques de Gemma Avenoz a s'han concentrat en tres grans àrees: les ciències del manuscrit i del llibre imprès; l'art de la traducció a les llengües romàniques; les interaccions socioculturals i lingüístiques al llarg del temps relacionades amb els usos del manuscrit i del llibre.

Pel que fa a la primera gran àrea, Gemma Avenoz a es va interessar pel manuscrit a Santiago de Compostel·la de la mà de Manuel Cecilio Díaz y Díaz (1924-2008) i a Lisboa, on assistí al *Seminario de Estudos Clàssicos* (1989), dirigit per Aires A. Nascimento. De primer es va apropar al manuscrit des d'una perspectiva codicològica i ecdòtica.⁷ Es va interessar per les filigranes –camp on va col·laborar amb un dels grans especialistes peninsulars, Germán Orduna (1926-1999)–, amb la intenció de poder disposar d'un registre actualitzat de les filigranes emprades en àmbit peninsular.⁸ També va abordar el tema de les relacions entre antígraf i apògraf⁹ i la disposició del text dins la pàgina.¹⁰

L'estudi codicològic dels testimonis manuscrits –que en bona part ha anat alimentant la base de dades de *BITECA*– s'ha reflectit també en l'estudi específic de la tradició textual de determinats autors, com Francesc Eiximenis. Així, a banda de dedicar-hi contribucions específiques,¹¹ va participar en l'obra col·lectiva que recollia els manuscrits de les obres d'aquest franciscà català, aparegut, inicialment, com a article a la revista *Arxiu de Textos Catalans antics* (2010),¹² i, successivament, com a monografia independent.¹³ En aquest àmbit, destaca la introducció codicològica al facsímil de les *Històries troianes* de Guido delle Colonne (Madrid, BNE, ms. 17805),¹⁴ o el seu estudi codicològic del manuscrit únic del *Curial e Guelfa*,¹⁵ que encara avui dia constitueix una eina indispensable per aproximar-se al controvertit tema de l'autoria de l'obra.

Pel que fa a l'ecdòtica, Gemma Avenoz a, com apassionada de totes les llengües romàniques (català, castellà, gallec, portuguès,¹⁶ occità),¹⁷ mostrà

---

⁷ Avenoz a et alii (2012); Avenoz a (2019); Avenoz a, Iglesias Fonseca (2019).

⁸ Avenoz a, Orduna (1990); Avenoz a, Orduna (1991); Avenoz a (1993b); Avenoz a (2006c).

⁹ Avenoz a, Coderch (2015).

¹⁰ Avenoz a (2007); Avenoz a, Soriano (2007).

¹¹ Avenoz a (2010b); Avenoz a, Soriano (2010); Avenoz a (2021d).

¹² De Puig et alii (2010).

¹³ De Puig et alii (2012).

¹⁴ Avenoz a (2018a).

¹⁵ Avenoz a (2012g).

¹⁶ Se senyala la seva recent contribució on delinea un panorama general de la traducció al portuguès medieval. Vegeu Avenoz a (2018c).

¹⁷ En diverses ocasions Avenoz a va estudiar la petjada dels trobadors i els poemes catalanooccitans (Avenoz a 2009b) i fou sempre constant la seva voluntat de recollir sistemàticament els manuscrits medievals que recollien textos en aquesta llengua, poètics i no poètics.

particular interès per gèneres i tipologies textuals, com ara els cançoners¹⁸ i les diverses formes de la poesia dita 'menor' que tot sovint circulen al marge dels cançoners.¹⁹ És així que apareix com a editora de goigs,²⁰ *villancicos*,²¹ danses,²² pastorel·les²³, vides de sants,²⁴ oracions i textos de devoció,²⁵ comentaris exegetics (la *Catena aurea* de Tomàs de Aquino,²⁶ el comentari portuguès a l'*Evangelí de Joan* de Tomàs de Aquino,²⁷ el comentari als *VII psalms penitencials* d'Inocenci III),²⁸ de textos tècnics de medicina,²⁹ d'apotecaria o d'especieria, disposicions legals, com ara les versions gallegues o catalanes de les *Partidas*.³⁰

La traducció del llatí a les llengües romàniques ha estat un dels altres amplis camps de batalla de Gemma Avenoza. Un lloc privilegiat l'ha ocupat l'estudi de les traduccions vulgars medievals dels textos sagrats.³¹ Va començar amb l'estudi de la versió romanç del *Meguillat Antiochus* ('rotlle d'Antíoc') que narra la història de la festa de *Hannukkah* i la victòria dels macabeus sobre els reis de Síria, continguda en la Bíblia dita 'd'Ajuda', conservada a la Biblioteca d'Ajuda de Lisboa (ms. 52-XIII-1).³² A principis dels anys 2000 amplia els seus estudis bíblics cap a les versions medievals dels *Llibres dels macabeus*,³³ com ara el romançament castellà de Pedro Núñez de Osma,³⁴ i cap a la figura de Lope García de Salazar, posseïdor d'una còpia de la *Biblia de Alba* i autor d'unes *Bienandanzas* que revelen l'ús del text sagrat.³⁵ Al mateix temps, Avenoza va començar a col·laborar amb Andrés Enrique-Arias i Francisco José Pueyo Mena, il·lustres biblistes i impulsors del projecte *Biblia medieval*, amb qui va també coincidir en una estada de recerca

---

¹⁸ Avenoza (2006a); Avenoza (2016a).

¹⁹ Avenoza (2006g); Grapí *et alii* (2001).

²⁰ Avenoza (1993a).

²¹ Avenoza, Calderón (1991); Avenoza (2006b).

²² Avenoza (2002a); Avenoza (2003b); Avenoza (2003c).

²³ Avenoza (2001a); Avenoza (2017d).

²⁴ Avenoza (1994f); Avenoza, Garcia Sempere (2012); Sabaté, Soriano, Avenoza (2012).

²⁵ També tingué debilitat per altres llengües com ara l'occità, amb petites incursions sobre determinades categories textuals, com ara les oracions (Avenoza, Fernández Campos 1992).

²⁶ Avenoza (2017c).

²⁷ Avenoza (2015b), on presenta un fragment de la traducció portuguesa del *Supra Iohannem* de Tomàs de Aquino.

²⁸ Avenoza (2016e).

²⁹ Avenoza (1996a); Avenoza (1996b); Avenoza (2004d); Avenoza (2006f).

³⁰ Avenoza (1995a) per als passatges en galleg; Avenoza (2017b) i Avenoza (2021c) per als fragments catalans. Per altres passatges jurídics en galleg, Askins *et alii* (1997).

³¹ Per a una visió de conjunt, amb perspectiva diacrònica, vegeu Avenoza (2014d); Avenoza (2016c).

³² Avenoza (2001c).

³³ Avenoza (2000c).

³⁴ Avenoza (2003c).

³⁵ Avenoza (2003a). A aquesta figura li dedicaria també altres estudis: Avenoza (2005a); Avenoza (2006d); Avenoza (2006e); Avenoza (2007a).

duta a terme a la Universitat de Harvard el 2012.³⁶ A partir de 2008, Avenozza renova els estudis sobre els textos bíblics intentant recollir sistemàticament tots els testimonis conservats de traduccions bíbliques medievals d'àmbit peninsular:³⁷ Tal esforç portà a la publicació de la seva monografia *Biblias castellanas medievales* (2011) publicada per CILENGUA i la *Fundación San Millán de la Cogolla*,³⁸ institucions a les quals va estar vinculada com a investigadora i com a membre del comitè assessor del grup d'*Història de la traducció*. Aquesta línia de recerca ha tingut continuïtat fins a l'actualitat, ja que fins al darrer moment Avenozza es va ocupar de l'estudi de testimonis manuscrits ja coneguts,³⁹ de la identificació de nous fragments,⁴⁰ i de l'anàlisi d'alguns còdexs il·luminats.⁴¹

En estreta connexió amb els textos bíblics, també es va interessar per l'ús de textos no canònics, com ara l'*Evangelí de Nicodem* en sermons medievals –una tipologia textual que també va cridar la seva atenció–,⁴² per la difusió de la 'matèria de Job' (que inclou els *Moralia in Job*),⁴³ o per l'edició del *Yosipón* en romanç, identificat a la Biblioteca Ménéndez Pelayo de Santander (ms. 54), que havia de dur a terme juntament amb Santiago Gutiérrez.⁴⁴ En els darrers anys també va encetar l'ús de textos bíblics en obres traduïdes pel frare jerònim Gonzalo de Ocaña, confessor de la reina Maria d'Aragó.⁴⁵

Les versions vernacles dels clàssics grecollatins també foren objecte de la curiositat de Gemma Avenozza.⁴⁶ Fou particularment fidel a la figura de Valeri Màxim: s'hi va començar a ocupar l'any 1990 amb l'estudi del ms. 518 de la Biblioteca de Catalunya que conté la versió catalana de frare Antoni Canals.⁴⁷ S'hi interessà no només des d'una perspectiva general –analitzant les traduccions vulgars dels *Dits i fets memorables* de l'autor romà i les relacions entre elles–,⁴⁸ sinó també prestant atenció específica tant a la versió catalana de

---

³⁶ La primera col·laboració amb Enrique-Arias remunta al 2005 quan es feren càrrec de la *Bibliografía sobre las biblias romanceadas castellanas medievales* apareguda al *Boletín bibliográfico* de l'AHLM. Vegeu Avenozza, Enrique-Arias (2005).

³⁷ Avenozza (2008); Avenozza (2009a); Avenozza (2009d); Avenozza (2010a); Avenozza (2011b).

³⁸ Avenozza (2011a). Amb posterioritat a aquesta data també van aparèixer altres contribucions de tema bíblic: Avenozza (2012a); Avenozza (2012b); Avenozza (2012c); Avenozza (2012d); Avenozza (2012e); Avenozza (2012f).

³⁹ Avenozza (2016b); Avenozza (2013b); Avenozza (2020).

⁴⁰ Avenozza (2017a); Avenozza (2018d); Avenozza (2023, en premsa).

⁴¹ Avenozza (2016d).

⁴² Avenozza (2005b).

⁴³ Avenozza (2011c); Avenozza (2013c); Héctor Fuentes, Avenozza (2013); Avenozza (2014c); Avenozza (2015c).

⁴⁴ Avenozza (1999a).

⁴⁵ Avenozza (2020a), Avenozza (2022).

⁴⁶ És pot conegut -i ens complau de senyalar-lo- un estudi sobre les traduccions medievals d'obres gregues al català. Vegeu Avenozza (2010d).

⁴⁷ Avenozza (1990b). Vegeu també Avenozza (1994c); Avenozza (2000b); Avenozza (2019b).

⁴⁸ Avenozza (1991c); Avenozza (1994e); Avenozza (1998a); Avenozza (2000a).

Canals com a les versions castellanques.⁴⁹ Precisament va aconseguir posar nom al dedicatari d'una de les traduccions castellanques, la de Juan Alfonso de Zamora, que va identificar amb Fernando Díaz de Toledo, ardiaca de Niebla.⁵⁰ Fou prou generosa com per traslladar aquest interès als seus deixebles ja que Valeri Màxim fou el tema de tesi d'Helena Rovira, centrada en l'*Edició crítica de la traducció catalana de Valeri Màxim. Llibres I-V* i defensada amb èxit l'any 2014 a la Universitat de Barcelona.

A banda de l'autor dels *Fets i dits memorables*, Avenoza va fer també incursions en l'estudi de traduccions vulgars d'altres autors llatins, com el *Sal·lusti* de Vasco Ramírez de Guzmán (en col·laboració amb José Ignacio Pérez Pascual, amb qui també va coincidir a Santiago de Compostel·la),⁵¹ la versió castellana de les *Epístoles morals* de Sèneca,⁵² o la *Taula de Sèneca* de Luca Mannelli, conservada a la Biblioteca de Fons Antic de la UB.⁵³

Voldríem recordar com Avenoza va prestar particular atenció al fenomen de la circulació peninsular de traduccions romàniques i a la influència d'un text en romanç –obra original o versió dels clàssics– en un altre text romanç: és aquest el cas del pes de la versió catalana del Valeri Màxim de Canals sobre les traduccions castellanques o de la gènesi de la versió catalana de la *Visión delectable* d'Alfonso de la Torre.⁵⁴ Avenoza analitzava el fenomen des d'una perspectiva certament més complexa, però també més probablement ajustada a la realitat històrica, en una visió geogràfica àmplia de les relacions culturals entre els diversos territoris que aleshores conformaven la península ibèrica.

En els darrers temps es va fer més explícita una altra de les grans línies de la seva recerca, present o latent des dels inicis. Es tracta de l'estudi dels fenòmens de producció, circulació, ús (lectura) i conservació de manuscrits, llibres i biblioteques al llarg del temps, sovint des d'una perspectiva sociocultural.⁵⁵ En alguns casos es tractava d'esbrinar la circulació del text manuscrit, intentant analitzar les motivacions que hi havia al darrera de la difusió d'un determinat contingut textual. Un exemple paradigmàtic és l'ús de las *Generaciones y semblanzas* de Fernán Pérez de Guzmán emprat com a factor de legitimació d'Isabel I de Castella.⁵⁶ En altres casos, es volia indagar sobre el context sociocultural de les traduccions (promotors, mecenatge, públic, destinataris)⁵⁷ en una mena d'història social del text i del manuscrit i de llurs usos. A tal efecte, es

---

⁴⁹ Avenoza (1993c).

⁵⁰ Avenoza (1997a).

⁵¹ Avenoza, Pérez Pascual (1996).

⁵² Avenoza (2013d); Avenoza (2015a).

⁵³ Avenoza (2016f).

⁵⁴ Avenoza (1999b).

⁵⁵ Avenoza (2003a).

⁵⁶ Avenoza (1991d).

⁵⁷ Avenoza (2010c).

recorden els estudis d'Avenoz a sobre la producció i copia de textos bíblics⁵⁸ i, sobretot, sobre el fenomen de la lectura –entesa també com un temps de reflexió i devoció personal– a partir de l'anàlisi de la identitat social i religiosa dels lectors –i de les lectores– dels textos bíblics en època medieval.⁵⁹ Per últim, d'acord amb l'esperit de la seva tesi, mai no va deixar de banda la problemàtica relativa a la formació de les col·leccions llibresques en època medieval, moderna i contemporània, abordant, si calia l'estudi del col·leccionisme i la bibliofília amb especial atenció a la situació dels Estats Units.⁶⁰

En els darrers temps, Avenoz a va abraçar amb entusiasme una perspectiva més pluridisciplinària en l'estudi del manuscrit. Aquest nou enfocament és patent en algunes de les seves últimes contribucions i en algunes de les iniciatives d'aquests darrers anys: impulsà la creació del grup de recerca *Pragmàtica de l'Edat Mitjana* a l'àrea de Filologia Romànica de la UB, el qual acabà publicant una monografia al respecte (2017);⁶¹ fou coordinadora de les dues edicions de la xarxa d'excel·lència, de temàtica multidisciplinària i dedicada a l'estudi del llibre medieval *El libro medieval: del manuscrito a la Era de internet*, conegut també amb les sigles de MEDBOOKWEB (2015-2017),⁶² que va concloure amb el volum *La producción del libro en la Edad Media: Una visión interdisciplinar* (2019);⁶³ o la més recent *Cultura escrita medieval hispànica* (2019-2022), que està a punt de concloure.⁶⁴

Cal també assenyalar que la generositat acadèmica de la Dra. Avenoz a –una de les seves millors virtuts– va fer que s'involucrés en altres iniciatives digitals relacionades amb la literatura catalana medieval, com ara el *Repertorio informatizado dell'antica letteratura catalana. La poesia (RIALC)*, impulsat des de Nàpols per Costanzo di Girolamo, on va editar diversos poemes,⁶⁵ o donés suport a la iniciativa del *Corpus Biblicum Catalanicum*.

Durant tots aquests anys va ser membre actiu de la *Asociación Hispánica de Literatura Medieval (AHLM)*, de la qual fou vocal de la Junta Directiva (2001-2005). Va col·laborar des del primer número (1987) en la secció dedicada a la "*Literatura española*" en el *Boletín bibliográfico* i en fou l'editora, a partir del fascicle 11 (1997) fins el 17 (2003).⁶⁶ Més endavant també firma la secció dedicada a "*Literatura*

⁵⁸ Avenoz a (2014a).

⁵⁹ Avenoz a (2013a); Avenoz a (2015d).

⁶⁰ Avenoz a, Soriano (2011).

⁶¹ Avenoz a, Simó, Soriano (2017).

⁶² Avenoz a, Iglesias (2017).

⁶³ Avenoz a, Fernández, Soriano (2019).

⁶⁴ La xarxa d'excel·lència té el seu canal d'expressió al web www.libromedievalhispanico.net.

⁶⁵ Avenoz a (2004a); Avenoz a (2004b); Avenoz a (2004c). Es tracta de les composicions 'Bon esforç mal astre venç', 'Na dolça res, be m'es greu' i '[...] domna de bon ayre'.

⁶⁶ Avenoz a (ed.) i Beltran (coord.) (1997); Avenoz a (ed.) i Beltran (coord.) (1998); Avenoz a (ed.) i Beltran (coord.) (1999); Avenoz a (ed.) i Beltran (coord.) (2000); Avenoz a (ed.) i Beltran (coord.) (2001); Avenoz a (ed.) i Beltran (coord.) (2002); Avenoz a (ed.) i Beltran (coord.) (2003).

galaico-portuguesa” (1996-2000),⁶⁷ i, successivament, quan aquesta secció es va dividir en dues, dedicades respectivament a la “*Literatura gallega*” i a la “*Literatura portuguesa*” també s’hi llegeix la seva firma (2001-2010).⁶⁸

Totes aquestes recerques revelen una personalitat curiosa, tenaç, pacient i constant que portaven Avenzoza a voler explorar incansablement els fons de les nombroses institucions, biblioteques i arxius que visitava. La seva inescotable tafaneria i el seu sisè sentit la portaren a descobrir i identificar noves peces que han enriquit les nostres bases textuais. Ara bé, on probablement va passar més hores furgant els fons és a l’anomenada ‘Biblioteca de Reserva’ de la Universitat de Barcelona, on sovint realitzava les sessions pràctiques de les seves assignatures. Aquí va poder identificar nombrosos textos inèdits, com ara un cançoner del segle XV,⁶⁹ un exemplar de l’edició incunable del *Terç del cartoixà* (València, ca. 1495) de Ludolf de Saxònia,⁷⁰ o unes poesies manuscrites del segle XVI copiades en un imprès de 1563, que va fer conèixer a través del *blog* del CRAI UB-Reserva.⁷¹

Al llarg d’una carrera tan dilatada i amb un volum de publicacions tan ingent costa d’assenyalar una contribució concreta. Ara bé, potser perquè és més desconegut, voldríem rememorar el seu paper com a ‘mediadora’ cultural i lingüística entre els diferents territoris de la península. Una prova d’aquesta funció és la traducció al gallec que Avenzoza feu de tres cartes escrites per Carles Riba a la seva primera ‘musa’, Pepita Vila i que van aparèixer al volum *Carles Riba e Galicia* editat per Xesús Alonso Montero (1991).⁷² En sentit invers, Avenzoza va afavorir l’arribada a Catalunya de textos escrits en gallec, fent-se càrrec, amb Alonso Montero, de la traducció de dos poemes d’Álvaro Cunqueiro.⁷³

Com a simple anècdota que pot servir d’exemple representatiu de la incansable i inescotable curiositat intel·lectual de Gemma Avenzoza i de mostra de la seva capacitat per sortir de la pròpia zona de confort, destacarem la seva participació com a assessora en el muntatge teatral de l’obra *Terra de ningú* de

⁶⁷ Barbieri et alii (1996); Barbieri et alii (1997); Barbieri et alii (1998); Barbieri et alii (1999); Barbieri et alii (2000).

⁶⁸ Per a la part gallega, Barbieri et alii (2001a); Barbieri et alii (2002a); Barbieri et alii (2003a); Barbieri et alii (2004a); Barbieri et alii (2005); Beltran et alii (2006b); Beltran et alii (2007a); Beltran et alii (2008); Beltran et alii (2009); Beltran et alii (2010). Per a la part portuguesa, Barbieri et alii (2001b); Barbieri et alii (2002b); Barbieri et alii (2003b); Barbieri et alii (2004b); Barros et alii (2005); beltran et alii (2006c); Barros Dias et alii (2007); Barros Dias et alii (2008); Barros Dias et alii (2009); Barros Dias et alii (2010).

⁶⁹ Avenzoza, López Casas (1988).

⁷⁰ Soriano, Avenzoza, Lamarca (2007).

⁷¹ CRAI UB-RESERVA, Gemma Avenzoza, Óscar Perea y Ralph DiFranco, “Dues poesies manuscrites del segle XVI, copiades en un imprès de l’any 1563” 19-02-2015: <http://blobbibreserva.ub.edu/2015/01/21/dues-poesies-manuscrites-del-segle-xvi-copiades-en-un-impres-de-any-1563/>.

⁷² Avenzoza (1993d).

⁷³ Alonso Montero, Avenzoza (1998).

Harold Pinter, dirigida per Xavier Albertí i estrenada al Teatre Nacional de Catalunya el 17 d'octubre de 2013.

Al llarg d'aquests pàgines ja s'ha vist com són molts els articles que Gemma Avenoza signava a quatre o a més mans, cercant quan calia la col·laboració amb especialistes d'altres àrees i d'altres centres. És aquesta una virtut particularment rara –en el sentit etimològic d'aquest adjectiu– en l'àmbit universitari, sovint gelós i tancat, però que, en el cas de Gemma Avenoza evidenciaven la seva capacitat de treball, la seva generositat intel·lectual i el seu compromís personal amb la disciplina.

Sens dubte, el traspàs de Gemma Avenoza deixa un buit molt difícil de cobrir. Sense la seva energia costarà de tirar endavant alguns dels molts projectes en què engrescava amics i col·laboradors. Des d'aquesta tribuna, qui signa aquestes pàgines tan sols pot dir que, en la mesura del possible, intentarem fer realitat algunes d'aquestes iniciatives que honoren la memòria de Gemma Avenoza.

BIBLIOGRAFIA DE GEMMA AVENOZA (1987-2022)

- Askins, A. L.-F., Avenoza, G., Dias, A. F., Pérez Pascual, J. A. i Sharrer, H. L. (1997), "Novos fragmentos de textos xurídicos medievais galegos", *Revista de Literatura Medieval*, IX, 9-43.
- AVENOZA, G. (1990), "La traducción de Valerio Máximo del Ms. 518 de la Biblioteca de Cataluña", *Revista de Literatura Medieval*, 2, 141-158.
- AVENOZA, G. (1991a), "Un nou manuscrit del *Llibre del Bisbe de Jaen* (Berkeley, Bancroft Library, Ms.UCB 155)", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 5, 251-253.
- AVENOZA, G. (1991b), *Repertori dels manuscrits en llengües romàniques conservats a biblioteques barcelonines*, Tesis doctoral, Barcelona, Universitat de Barcelona. Disponible a: <http://hdl.handle.net/2445/41669>
- AVENOZA, G. (1991c), "Traducciones y traductores. El libro de Valerio Máximo en romance", en *Homenaje ó profesor Constantino Garcia*, Brea, M. i Fernández Rei, F. (eds.), Santiago de Compostela, Universidad de Santiago, vol. 2, 221-229.
- AVENOZA, G. (1991d), "La transmisión de las *Generaciones y semblanzas* y la propaganda isabelina", *Anuario Medieval*, 3, 7-23.
- AVENOZA, G. (1992a), "Materials per a la *Bibliografia de textos catalans antics* (BITECA): Una còpia desconeguda del *Tresor de beutat* i altres tractats mèdics (BdC Ms. 864)", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 6, 227-236.
- AVENOZA, G. (1993a), "Un goig català inèdit de finals del s. XV o inicials del s. XVI: *Verge, beneït fo*", *Revista de Literatura Medieval*, 5, 37-46.
- AVENOZA, G. (1993b), "Registro de filigranas de papel en códices españoles", *Incipit*, XIII, 1-13.
- AVENOZA, G. (1993c), "Tradición manuscrita de la versión castellana de los *Dichos y hechos memorables* de Valerio Máximo", en *Actas do IV Congresso da Associação*

- Hispànica de Literatura Medieval. Actas*, Nascimento, A. A. i Ribeiro, C. A. (eds.), Lisboa, Ed. Cosmos, 43-48.
- AVENOZA, G. (1993d), "Tres cartas de Carles Riba a Pepita Vila (1911) en trad. galega (1993) de G.A.", en *Carles Riba e Galicia*, Alonso Montero, X. (ed.), Vigo, Galaxia, 284-287.
- AVENOZA, G. (1994a), "Anotacions lèxiques extretes de manuscrits medievals catalans. Món vegetal", *Verba*, 21, 303-337.
- AVENOZA, G. (1994b), "Apostilla lingüística al fragmento de *Crónica aragonesa* (Ms. 245) de la Biblioteca de Cataluña", en *Estudios galegos en homenaxe ó profesor Giuseppe Tavani*, Fidalgo, E. i Lorenzo, P. (eds.), Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela, 237-248.
- AVENOZA, G. (1994c), "Antoni Canals i la traducció de Valeri Màxim. Una primera aproximación", en *La cultura catalana tra l'Umanesimo e il Barocco*, Romero, C. i Arqués, R. (eds.), Venezia, Ed. Programma, 89-109.
- AVENOZA, G. (1994d), "La bibliografia dels antics textos catalans. Accés informàtics als materials", *Catalan Review. International Journal of Catalan Culture*, VIII (1-2), 9-25.
- AVENOZA, G. (1994e), "Traducciones de Valerio Máximo en la Edad media hispánica", en *Reflexiones sobre la traducción. Actas del I Encuentro Interdisciplinar Teoría y Práctica de la Traducción* (Cádiz, 1993), Charlo, L. (ed.), Cádiz, Universidad de Cádiz, 167-179.
- AVENOZA, G. (1994f), "La *Vita di Santa Margherita* del Ms. 1602 de la Biblioteca de Catalunya", en *Actas do XIX Congreso Internacional de lingüística e filoloxía románicas* (Santiago de Compostela, 1989), Lorenzo, R. (ed.), A Coruña, Ed. Fundación Pedro Barrié de la Maza, vol. VII, 143-160.
- AVENOZA, G. (1995a), "Atoparonse uns pergamiños... O redescubrimiento duns fragmentos en galego das *Partidas*", *Romance Philology*, 49(2), 119-129.
- AVENOZA, G. (1995b), "La versión del libro de los Macabeos de la Biblia de Ajuda. Una traducción bíblica poco conocida", en *V Congreso de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval* (Granada 1994), Paredes, J. (ed.), Granada, Universidad de Granada, vol. I, 289-300.
- AVENOZA, G. (1995c), "Reseña de Frede Jensen, *Medieval Galician-Portuguese Poetry: An Anthology* (Garland Library of Medieval Literature, 87. New York & London: Garland, 1992, 624 pp.)", *Romance Philology*, 48(3), 119-129.
- AVENOZA, G. (1996a), "Del calaix de l'apotecari i de l'especier", en *Scripta Philologica In memoriam Manuel Taboada Cid*, Casado Valverde, M. et alii (eds.), A Coruña, Universidade da Coruña, 781-804.
- AVENOZA, G. (1996b), "Els 'Graus de les medicines' de l'*Inventari o col·lectari de cirurgia* de Guy de Cauliac", en *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes Miscel·lània Germà Colón*, 6/XXXIII, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 17-36.
- AVENOZA, G. (1996c), "Informe sobre l'ensenyament del català a les universitats gallegues", en *Xè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, (Frankfurt, 1994), Schönberger, A. i Stegmann, T. D. (eds.), Barcelona, Publicacions de l'Abadia Montserrat, vol. 2, 371-376.

- AVENOZA, G. (1996d), "Reseña de Bernardo de Gordonio, *Lilio de Medicina. Estudio y edición* de B. Dutton y M. Nieves Sánchez (2 vols. Madrid: Arco Libros 1993, 1587 pp., col. Fuentes de la Medicina Española)", *Vox Romanica*, 55, 373-377.
- AVENOZA, G. (1997a), "Datos para la identificación del traductor y del dedicatario de la traducción castellana de los *Factorum et dictorum memorabilium* de Valerio Máximo", en *Actas del VI Congreso de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval (Alcalá de Henares, 1995)*, Lucía Megías, J. M. et alii. (eds.), Alcalá de Henares, Universidad de Alcalá de Henares, vol., 1, 201-224.
- AVENOZA, G. (1997b), "Reseña de Pero López de Ayala, *Crónica del Rey don Pedro y del Rey don Enrique...* ed. Germán Orduna (Buenos Aires: Incipit 1994, vol. I)", *Revista de Filología Española*, LXXVII(1-2), 163-166.
- AVENOZA, G. (1998), "La recepción de Valerio Máximo en las Coronas de Castilla y Aragón en el medievo", *Evphrosyne*, XXVI Nova Série, 241-252.
- AVENOZA, G. (1999a), "Datos sobre el códice M-54 de la Biblioteca Menéndez Pelayo de Santander", *Boletín de la Biblioteca Menéndez Pelayo*, LXXV (enero-diciembre), 393-401.
- AVENOZA, G. (1999b), "El manuscrito catalán de la Visión deleitable de A. de la Torre", en *Actes del VII Congrès de l'Associació Hispànica de Literatura Medieval (Castelló de la Plana, 1997)*, Fortuño, S. i Martínez Romero, T. (eds.) Castelló de la Plana, Universitat Jaume I, vol. 1, 275-291.
- AVENOZA, G. (2000a), "Hacia una edición crítica de Valerio Máximo en romance: problemas del *stemma codicum*", en *Actas del XIII Congreso de la Asociación Internacional de Hispanistas (Madrid, 1998)*, Sevilla, F. i Alvar, C. (eds.), Madrid, Castalia - AIH - Fundación Duques de Soria, vol. 1, 37-47.
- AVENOZA, G. (2000b), "El paper d'Antoni de Canals a la traducció catalana de Valeri Màxim", *Bulletin of Hispanic Studies*, LXXVII(3), 339-357.
- AVENOZA, G. (2000c), "Versiones medievales de los Macabeos: San Jerónimo, Josefo y la *Megil-lat Antiochus*", en *Actas del VIII Congreso de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval (Santander, 1998)*, Margarita Freixas, M. et alii (eds.), Santander, AHLM - Gobierno de Cantabria, vol. 1, 245-256.
- AVENOZA, G. (2001a), "*Ai espiga novela!* Estudi i edició d'una pastorel·la catalana del s. XIV", en *Studia in honorem Germán Orduna*, Funes, L. i Moure, J. L. (eds.), Alcalá de Henares, Universidad de Alcalá de Henares, 53-61.
- AVENOZA, G. (2001b), "Antoni Canals, Simon de Hesdin, Nicolas de Gonesse, Juan Alfonso de Zamora y Hugo de Urriés: lecturas e interpretaciones de un clásico (Valerio Máximo) y de sus comentaristas (Dionisio de Burgo Santo Sepulcro y Fray Lucas)", en *Essays on Medieval Translation in the Iberian Peninsula*, Martínez Romero, T. i Recio, R. (eds.), Castelló de la Plana, Universitat Jaume I - Creighton University, 45-73.
- AVENOZA, G. (2001c), *La Biblia de Ajuda y la Megil-lat Antiochus en romance*, Madrid, Consejo Superior de Investigaciones Científicas.
- AVENOZA, G. (2002a), "Una dansa de Mossen Jordi en el Cancionero general (1511)", en *Iberia Cantat. Estudios sobre poesía hispánica medieval*, Casas Rigall, J. i Díaz Martínez,

- Eva M^a (eds.), Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela, 489-524.
- AVENOZA, G. (2003a), "Algunos libros de la biblioteca de Lope García de Salazar", *Revista de Filología Española*, LXXXIII(1-2), 5-37.
- AVENOZA, G. (2003b), "La dansa. Corpus d'un genre lyrique roman", *Revue des Langues Romanes*, CVII (1), 89-129.
- AVENOZA, G. (2003c), "La dansa. Introducción a la tipología de un género románico", en *Cancioneros en Baena. II. Actas del II Congreso Internacional Cancionero de Baena In memoriam Manuel Alvar*, Serrano Reyes, J. L. (ed.), Baena, Ayuntamiento de Baena, vol. 2, 89-105.
- AVENOZA, G. (2003d), "Poetas catalanes del XV y trovadores. Pere Torroella y el *Perillos tractat*", en *Scène, évolution, sort de la langue et de la littérature*, Castano, R., Guida, S. i Latella, F. (eds.), Roma, Viella, vol. 1, 25-40.
- AVENOZA, G. (2003e), "El romanceamiento de los Macabeos del Maestro Pedro Núñez de Osma", *Romanica Vulgaria Quaderni*, 15 (95/97), 5- 47.
- AVENOZA, G. (2004a), "Edició del poema 'Bon esforç mal astre venç'" [en línia]. *RIALC*: Dir. Constanzo di Girolamo. Napoli: Università Federico II. Disponible a: http://www.rialc.unina.it/0bis.bon_esforc.htm.
- AVENOZA, G. (2004b), "Edició del poema 'Na dolça res, be m'es greu'" [en línia]. *RIALC*: Dir. Constanzo di Girolamo. Napoli: Università Federico II. Disponible a: http://www.rialc.unina.it/0bis.na_dolca_res.htm.
- AVENOZA, G. (2004c), "Edició del poema '[...] domna de bon ayre'", [en línia]. *RIALC*: Dir. Constanzo di Girolamo. Napoli: Università Federico II. Disponible a: <http://www.rialc.unina.it/0bis.domna.htm>.
- AVENOZA, G. (2004d), "La precisión del lenguaje verbal en la medicina medieval catalana", en *Giornate di Studio di Lessicografia romanza. Il linguaggio scientifico e tecnico (medico, botanico, farmaceutico e nautico) fra Medioevo e Rinascimento*, Corradini, M. S. i Perrián, B. (eds.), Pisa, Edizioni ETS, 37-46.
- AVENOZA, G. (2005a), "Leer libros para escribir libros: sobre la Biblioteca de Lope García de Salazar", en *Actas del IX Congreso Internacional de la AHLM (La Coruña 2001)*, Parrilla, C. (ed.), A Coruña, Universidade da Coruña-Ed. Toxosoutos, vol. 1, 373-394.
- AVENOZA, G. (2005b), "Presència de l'*Evangelí de Nicodemus* en un sermó català del s. XV", en *Actes del X Congrés Internacional de la AHLM (Alacant 2003)*, Alemany, R., Martos, J. L., i Manzanaro, J. M. (eds.), Alacant, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, vol. 1, pp. 321-333.
- AVENOZA, G. (2006a), "Cancioneros catalanes: de los epígonos trovadorescos al final de la Edad Media", en *Convivio. Estudios sobre la poesía de cancionero*, Beltrán, V. i Paredes, J. (eds.), Granada, Universidad de Granada, 97-144.
- AVENOZA, G. (2006b), "*Decidle al caballero*. Una nueva versión de un villancico del *Cancionero de Uppsala*", en *Studi di Filologia romanza offerti a Valeria Bertolucci Pizzorusso*, Beltrami, P. G. et alii (eds.), Pisa, Pacini, vol. 1, 91-105.

- AVENOZA, G. (2006c), "Filigranas en manuscritos hispanos: 1. Biblias romanceadas. 2. Comentarios bíblicos", *Incipit*, 25-26, 1-20.
- AVENOZA, G. (2006d), "Lope García de Salazar: la formación de un bibliófilo y de su biblioteca, una visión general", *eHumanista*, 6, 34-67. Disponible en: https://www.ehumanista.ucsb.edu/sites/secure.lsit.ucsb.edu.span.d7_eh/files/site_files/ehumanista/volume6/Avenozaza.pdf
- AVENOZA, G. (2006e), "Lope García de Salazar: la formación de un bibliófilo y de su biblioteca", en *Medieval and Renaissance Spain and Portugal. Studies in Honor of Arthur L-F. Askins*, Schaffer, M. i Cortijo, A. (eds.), London, Tamesis Books, pp. 1-22.
- AVENOZA, G. (2006f), "El médico y sus recetas. La precisión del lenguaje verbal", *Verba*, 33, 31-48.
- AVENOZA, G. (2006g), "Poemes catalanooccitans del s. XIV en un manuscrit florentí. Edició y estudi de *Na dolsa...*, primer del recull", en *Trobadors a la Península ibèrica*, Beltran, V., Simó, M. i Elena Roig, E. (eds.), Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 73-90.
- AVENOZA, G. (2007a), "El exilio de Lope García de Salazar", en *Actas del XI Congreso Internacional de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, López Castro, A. i Cuesta, M. L. (eds.), León, Universidad de León, vol. 1, 259-270.
- AVENOZA, G. (2007b), "La lengua y la escritura: catalán y aragonés en sus primeros textos", en *Na nosa lyngoage galega. A emerxencia do galego como lingua escrita (Santiago 2005)*, Boullón, A. (ed.), Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela, 245-272.
- AVENOZA, G. (2007c), "Manuscritos, informática y codicología", en *Actas. Mulleres en Galicia. Galicia e outros pobos da Península. VII Congreso Internacional de Estudios Galegos (Barcelona, maio de 2003)*, González, H. i Lama, M. X. (eds.), O Castro, Edicións do Castro, 1193-1206.
- AVENOZA, G. (2008), "Las traducciones de la Biblia en castellano en la Edad Media y sus comentarios", en *La Biblia en la Literatura Española. I/2 El texto: fuente y autoridad*, Olmo, G. del (dir.), Madrid, Editorial Trotta, vol. 1.2, 13-75.
- AVENOZA, G. (2009a), "Manuscritos bíblicos ibéricos", en *Los códices literarios de la Edad Media. Interpretación, historia, técnicas y catalogación*, dir. Pedro M. Cátedra (dir.), Carro Carbajal, E. B. i Durán Barceló, J. (eds.), Salamanca, Cilengua-Instituto de Historia del Libro y de la Lectura, 55-77.
- AVENOZA, G. (2009b), "Poemas catalano-occitanos en un ms. del s. XIV. La huella de Cerverí de Girona y del Capellà de Bolquera", *Revista de Literatura Medieval*, XXI, 7-33.
- AVENOZA, G. (2009c), "Reseña de *Bíblia del segle XIV. Éxode – Levític*, transcripció Jaume Riera i Sans, aparats crítics, notes i glossari Pere Casanellas i Bassols, estudi introductor Armand Puig i Tàrrach, Barcelona, Associació Bíblica de Catalunya – Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004, Col. Corpus Biblicum Catalanicum", *Revue de Linguistique Romane*, 73, 581-587.

- AVENOZA, G. (2009d), "Traducciones medievales de la Biblia al portugués", en *Les literatures antiques a les literatures medievals*, Pomer, L., Redondo, J., Sanchis, J., Peris, T. (eds.), Amsterdam, Adolf M. Hakkert Publisher, 7-27.
- AVENOZA, G. (2010a), "Descripción codicológica del ms. I.I.6 de la Real Biblioteca del Monasterio de El Escorial", en *La Biblia Escorial I.I.6. Transcripción y estudios*, Enrique-Arias, A. (ed.), Logroño, Cilengua-Fundación San Millán de la Cogolla, 19-32.
- AVENOZA, G. (2010b), "La tradició manuscrita de la *Vita Christi* d'Eiximenis. València: Arxiu Històric Conventual Real Convent de Predicadors, Ms. 42", en *Actas XIII Congreso AHLM (Valladolid). In memoriam Alan Deyermond*, Fradejas Rueda, J. M., Dietrick Smithbauer, D., Martín Sanz, D. i Díez Garretas, M. J. (eds.), Valladolid, Universidad de Valladolid, vol. 1, 407-417.
- AVENOZA, G. (2010c), "Traducciones, público y mecenazgo (Castilla, siglo XV)", *Romania*, 128, 452-500.
- AVENOZA, G. (2010d), "Traduccions d'obres gregues a la península ibèrica", *Catalan Review*, 24, 97-119.
- AVENOZA, G. (2011a), *Biblias castellanas medievales*, San Millán de la Cogolla, Cilengua-Fundación San Millán de la Cogolla.
- AVENOZA, G. (2011b), "Cristiane e giudee leggono la Bibbia nei regni ispanici", en *Donna e Bibbia nel Medioevo (secoli XII-XV) tra ricezione e interpretazione*, Børresen, K. E. i Valerio, A. (eds.), Trapani, Il Pozzo di Giacobbe, 77-91 [traduït en 2012, 2013 i 2015, es considera definitiva la versió de 2015].
- AVENOZA, G. (2011c), "Job: patriarca, santo y ejemplo de la mutación de la fortuna", en *Les literatures antiques a les literatures medievals II. Herois i sants a la tradició literària occidental*, Narro, A. i Redondo, R. (eds.), Amsterdam, Adolf M. Hakkert Publisher, 1-20.
- AVENOZA, G. (2011d), "Relaciones entre los Ms. Esc. I.I.5 y Esc. I.I.7: ¿Dos proyectos codicológicos independientes o una Biblia en dos volúmenes?", *Anuario de Filologia. Antiqua et Mediaevalia*, 1, 1-22.
- AVENOZA, G. (2012a), "1.1.1. Biblia de Alba. Localización: Madrid, Palacio de Liria, Biblia de la Casa de Alba", en *Biblias de Sefarad. [Catálogo de la Exposición. BNM febrero 2012]*, Barco, J. del (dir.), Madrid, Biblioteca Nacional, 5-7.
- AVENOZA, G. (2012b), "2.1.2. Biblia romanceada. Localización: El Escorial, Real Biblioteca, I-I-4 (E4)", en *Biblias de Sefarad. [Catálogo de la Exposición. BNM febrero 2012]*, Barco, Javier del (dir.), Madrid, Biblioteca Nacional, 42-43.
- AVENOZA, G. (2012c), "Arragel de Guadalajara, Mosé", en *Diccionario biográfico y bibliográfico del Humanismo español (siglos XV-XVII)*, Domínguez, J. F. (ed.), Madrid, Ediciones Clásicas, 122-126.
- AVENOZA, G. (2012d), "The Bible in Spanish and Catalan. Chap. 16", en *The New Cambridge History of the Bible. Middle Age. Vol. 2. The Medieval Period c. 650-c. 1450*, Mardsen, R. i Matter, A. E. (eds.), Cambridge, Cambridge University Press, 288-306.

- AVENOZA, G. (2012e), "Biblia de la Casa de Alba", en *El legado. Casa de Alba*, Calderón Ortega, J. C. (ed.), Madrid, TF Editores-SEUR, 274-276.
- AVENOZA, G. (2012f), "Mujeres cristianas y judías que leen la Biblia en los reinos hispánicos", en *Medioevo II (siglos XII-XV). Entre recepción e interpretación*, Børresen, K. E. i Valerio, A. (eds.), Estella, Verbo Divino, 75-89 [És traducció d'Avenoz 2011; es considera definitiva la versió de 2015].
- AVENOZA, G. (2012g), "De nou sobre el ms. del Curial e Güelfa: una aproximació codicològica", en *Estudis lingüístics i culturals sobre Curial e Güelfa novel·la cavalleresca anònima del segle XV en llengua catalana. Linguistic and Cultural Studies on 'Curial e Güelfa', a 15th Century Anonymous Chivalric Romance in Catalan*, Ferrando, A. (ed.), Amsterdam-Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, vol. I, 3-20.
- AVENOZA, G. (2013a), "Christinnen und Jüdinnen lesen die Bibel in den spanischen Königreichen", en *Frauen und Bibel im Mittelalter. Rezeption und Interpretation*, eds. Adriana Valerio y Kari Elisabeth Børresen, Deutsche Ausgabe herausgegeben von Irmtraud Fischer unter Mitarbeit von Johannes Schiller, Graz, Verlag W. Kohlhammer, pp. 97-112 [És traducció d'Avenoz 2011; es considera definitiva la versió de 2015].
- AVENOZA, G. (2013b), "Manuscritos medievales de textos bíblicos castellanos", en *Memoria Ecclesiae XXXVIII. Biblia y Archivos de la Iglesia. Santoral Hispano-Mozárabe en las Diócesis de España*, Oviedo, Asociación de Archiveros de la Iglesia en España, 231-237.
- AVENOZA, G. (2013c), "Traducir la literatura mediolatina: los *Moralia in Iob* de Gregorio el Grande en francés", en *Uno de los buenos del reino. Homenaje al Prof. Fernando D. Carmona*, Alvar, C., Martínez, M. A., Flores, F. J. (eds.), San Millán de la Cogolla, Cilengua, 37-48.
- AVENOZA, G. (2013d), *Transcripció i ordenació de: Epístolas morales de Séneca en castellano* [manuscrit de Gottingen: Niedersächsische Staats und Universitätsbibliothek, Morbio 17; fragment sense data (entre 1440 i 1460) i desordenat], en *DiCCA-XV. Diccionario del castellano del siglo XV en la Corona de Aragón*, Lleal, C. (coord.), Barcelona, Universitat de Barcelona. Disponible a: <http://stel.ub.edu/diccxv/pages/corpus/>.
- AVENOZA, G. (2014a), "Jews and the Copying of Books in the Iberian Peninsula in the Fourteenth and Fifteenth Centuries", en *Patronage, Production, and Transmission of Texts in Medieval and Early Modern Jewish Cultures*, Alfonso, E. i Decter, J. (eds.), Turnhout, Brepols, 341-359.
- AVENOZA, G. (2014b), "BITECA. Prospects for the Future" en *Humanitats a la xarxa: món medieval / Humanities on the web: the medieval world*, eds. M. Lourdes Soriano, Helena Rovira, Marion Coderch, Glòria Sabaté y Xavier Espluga, Bern, Peter Lang, pp. 149-167.
- AVENOZA, G. (2014c), "Volver a un archivo nunca es perder el tiempo: otro manuscrito medieval identificado en el Archivo Ducal de Alba (Ms. 71, *Morales de san Gregorio X-XVII*)", en *Vir bonus dicendi peritus: Studies in Honor of Charles B. Faulhaber*, Cortijo

- Ocaña, A., Gómez Bravo, A. M. i Morras Ruiz-Falcó, M. (eds.), New York, Hispanic Seminary of Medieval Studies, 1-15.
- AVENOZA, G. (2014d), "Los estudios bíblicos en romance en la Península ibérica antes de la *Biblia políglota complutense* destinados a un público no letrado", en *Exposición el sueño de Cisneros. V centenario de la edición de la Biblia políglota complutense*, Alcalá de Henares, Universidad de Alcalá de Henares, 194.
- AVENOZA, G. (2015a), "Un fragmento de las *Epistulae morales* de Séneca en castellano (Gottingen: Niedersächsische Staats – und Universitätsbibliothek, Morbio 17)", en *lengua vulgar castellana traduzido. Ensayos sobre la actividad traductora durante la Edad Media*, Borsari, E. (coord.), Logroño, Cilengua, pp. 45-65.
- AVENOZA, G. (2015b), "Thomas de Aquino, Super Johannem, fragmento de la traducción portuguesa medieval copiada en un manuscrito del s. XIV", *eHumanista*, 31, 1-18. Disponible a:
<https://www.ehumanista.ucsb.edu/sites/secure.lsit.ucsb.edu.span.d7_eh/files/sitefiles/ehumanista/volume31/ehum31.ms.Avenozarev.pdf>.
- AVENOZA, G. (2015c), "Traducir y copiar materia de Job en el siglo XV", en *Estudios de literatura medieval en la Península Ibérica*, Alvar, C. (coord.), San Millán de la Cogolla, Cilengua, 267-278.
- AVENOZA, G. (2015d), "Women who read the Bible in Spanish kingdoms during the Middle Ages: Christians and Jews", a *The High Middle Ages*, Børresen, K. E. y Valerio, A. (eds.), Atlanta, SBL Press, *The Bible and Women. Middle Ages and the Early Modern Era*, vol. 6.2: *The High Middle Ages*, 67-82 [És traducció d'Avenozarev 2011, 2012 i 2013; per a l'autora aquesta de 2015 és la versió definitiva del text].
- AVENOZA, G. (2016a), "Cancionero castellano", en *Els tresors de la Universitat de Barcelona. Fons bibliogràfic del CRAI Biblioteca de Reserva*, Vergés, N., Garí, B., Baiges, J. I, Rueda, P. y Xavier Espluga, X. (eds.), Barcelona, Universitat de Barcelona, 58-61.
- AVENOZA, G. (2016b), "Codicología alfonsí (*Códice de los Músicos Esc. b.I.2*)", en *À volta do Cancioneiro da Ajuda*, ed. Maria Ana Ramos, Lisboa, Imprensa Nacional-Casa da Moeda, pp. 113-150.
- AVENOZA, G. (2016c), "Los estudios bíblicos en la Península en romance antes de la *Biblia Políglota Complutense*: otra aproximación a la exégesis", en *La Biblia políglota Complutense y su contexto*, Alvar, A. (coord.), Alcalá de Henares, Universidad de Alcalá de Henares, 70-88.
- AVENOZA, G. (2016d), "Imagen y texto en manuscritos bíblicos hispánicos", *Revista de Poética Medieval*, 30, 23-45.
- AVENOZA, G. (2016e), "Innocenci III, Exposició dels VII psalms penitencials", en *Els tresors de la Universitat de Barcelona. Fons bibliogràfic del CRAI Biblioteca de Reserva*, Vergés, N., Garí, B., Baiges, J. I, Rueda, P. y Xavier Espluga, X. (eds.), Barcelona, Universitat de Barcelona, 26-29.
- AVENOZA, G. (2016f), "Luca Mannelli, Taula per alphabet sobre tots los libres de Seneca e la exposicio de ells", en *Els tresors de la Universitat de Barcelona. Fons bibliogràfic del CRAI Biblioteca de Reserva*, Vergés, N., Garí, B., Baiges, J. I, Rueda, P. y Xavier Espluga, X. (eds.), Barcelona, Universitat de Barcelona, pp. 38-41.

- AVENOZA, G. (2016g), "Traductores y traducciones medievales: la Catena aurea in Ioannem y su versión del evangelio", en *Antes se agotan la mano y la pluma que su historia. Magis deficit manus et calamus quam eius hystoria. Homenaje a Carlos Alvar*. Volumen I: Edad Media, Carta, C., Finci, S. i Mancheva, D. (eds.), San Millán de la Cogolla, Cilengua, 73-86.
- AVENOZA, G. (2017a), "Fragmento de biblia romanceada reutilizada como cubierta de un legajo procedente del Monasterio de Santa María de La Sisle", *Sefarad* 77(2), 289-313. Disponible a: <<https://doi.org/10.3989/sefarad.017.010>>.
- AVENOZA, G. (2017b), «Las Partidas en catalán», en *7PartidasDigital. Edición crítica digital de las «Siete Partidas». 21 de diciembre de 2017*. Disponible a: <<https://7partidas.hypotheses.org/1015>>.
- AVENOZA, G. (2017c), "La versión castellana del evangelio en el s. XIV a través de la traducción de la *Catena aurea*", en *En Doiro antr'o Porto e Gaia. Estudos de literatura medieval ibérica*, Ribeiro Miranda, J. C. (org.) i Câmara Silva, R. da (rev. ed.), Porto, Estratégias criativas, 225-236.
- AVENOZA, G. (2018a), "Estudio codicológico e histórico", en *Guido delle Collone, Historia Civitates Troiane (MSS/17805). Libro de estudios*, Madrid, Biblioteca Nacional de España-PIAF (Productora Internacional de Arte y Facsímiles), 13-30.
- AVENOZA, G. (2018b), "Espacios de la reflexión religiosa en romance en la Edad Media", en *Espacios en la Edad Media y el Renacimiento*, Morras, M. (ed.), Salamanca, Seminario de Estudios Medievales y Renacentistas, 577-591.
- AVENOZA, G. (2018c), "Panorama de la traducción al portugués medieval", en *La traducción en Europa durante la Edad Media*, Borsari, E. (coord.), San Millán de la Cogolla, Cilengua, 199-212.
- AVENOZA, G. (2018d), "Salmos 32.11-36.7 y 78.25-81.2: nuevos fragmentos de la biblia castellana romanceada del Monasterio de Santa María de la Sisle", *Magnificat. Cultura i Literatura Medievales*, 5, 2018: 115-151. Disponible a: <<https://doi.org/10.7203/MCLM.5.12571>>.
- AVENOZA, G. (2019a), "Nuevos testimonios de la biblia en bifolios reutilizados como encuadernaciones", en *Avatares y perspectivas del medievalismo ibérico*, Tomassetti, I. (coord.), San Millán de la Cogolla, Cilengua, vol. 1, 683-690.
- AVENOZA, G. (2019b), "Valerio Máximo", en *Tradición clásica y literatura medieval*, Borsari, E. i Alvar Nuño, G. (coords.), San Millán de la Cogolla, Cilengua, 2019, 33-77.
- AVENOZA, G. (2019c), "Codicología: estudio material del libro medieval", en *La producción del libro en la Edad Media: Una visión interdisciplinar*, Avenoz, G., Fernández, L. i Soriano, L. (eds.), Madrid, Sílex, 2019, 57-130.
- AVENOZA, G. (2020a), "The Old Testament in Translated Patristic Works: Ezek 1-4.3 and 40.1-47 in Fr. Gonzalo de Ocaña's (1442) Spanish Translation of *Homiliarum in Ezechielem Prophetam libri duo* by Pope Gregory I", *Medieval Encounters. Jewish, Christian and Muslim Culture in Confluence and Dialogue. Special Issue: Translating Sacred Texts in Medieval and Early Modern Iberia* (ed. K. Starczewska i F. Sinem Eryilmaz), 26(4-5), 349-385.

- AVENOZA, G. (2020b), "An overview of translation into medieval Portuguese", en *Translation in Europe during the Middle Ages*, Borsari, E. (ed.), Berlin, Peter Lang, 183-196.
- AVENOZA, G. (2021a), "Poetas inesperados: los versos de Juan Alfonso de Zamora y Fernando Díaz de Toledo en los paratextos de la primera traducción castellana de Valerio Máximo", *Revista de Cancioneros Manuscritos e Impresos*, 10, 1-49. Disponible a: <<https://doi.org/10.14198/rcim.2021.10.01>>.
- AVENOZA, G. (2021b), "Biblias romanceadas en Toledo y judeoconversos (1470-1485)", en *'Prenga xascú ço qui Millor li és de mon dit': creació, recepció i representació de la literatura medieval*, Simó, M. (coord.), San Millán de la Cogolla, Cilengua, 2021, 87-102.
- AVENOZA, G. (2021c), "Las Partidas en catalán", en *Las Siete Partidas del Rey Sabio. Una aproximación desde la filología digital y material*, Fradejas Rueda, J. M., Jerez Cabrero, E., Pichel, R. (eds.), Madrid-Frankfurt am Main, Iberoamericana-Vervuert, 97-101.
- AVENOZA, G. (2021d), "El manuscrit del *Libro de las donas* de la Universitat d'Oviedo, traducció castellana del *Llibre de les dones* de Francesc Eiximenis", en *Francesc Eiximenis: vida, obra i transmissió*, Martí, S. i Renedo, X. (eds.), Girona, Publicacions de l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes, 53-61.
- AVENOZA, G. (2022), "Versículos del libro de Ezequiel traducidos por Gonzalo de Ocaña (OSH) en su versión de las *Homilias sobre Ezequiel* del Papa Gregorio", en *Optimo magistro sodalium et amicorum monvs. Homenagem a Aires A. Nascimento pelo seu 80.º aniversário*, Espírito Santo, A., Pimentel, M. C., Farmhouse Alberto, P., Furtado, R. (eds.), Lisboa, Centro de Estudos Clássicos, 757-768.
- AVENOZA, G. (2023), "Las biblias perdidas recuperadas a través de los fragmentos", *Anuario de Estudios Medievales* (en prensa).
- AVENOZA, G., ALBERNI, A., BARCO, J. del, MARTÍNEZ DE CASTILLA, N. i SORIANO, L. (2012), "Codicología y edición de textos", en *Literatura medieval y renacentista en España: líneas y pautas*, Fernández Rodríguez, N. i Fernández Ferreiro, M. (eds.), Salamanca, La SEMYR, 221-239.
- AVENOZA, G. i ALONSO MONTERO, X. (1998), "Dous poemas en catalán de Álvaro Cunqueiro", *Madrigal*, 1, 27-37.
- AVENOZA, G. (ed.) i BELTRAN, V. (coord.) (1997), *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 11.
- AVENOZA, G. (ed.) i BELTRAN, V. (coord.) (1998), *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 12.
- AVENOZA, G. (ed.) i BELTRAN, V. (coord.) (1999), *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 13.
- AVENOZA, G. (ed.) i BELTRAN, V. (coord.) (2000), *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 14.
- AVENOZA, G. (ed.) i BELTRAN, V. (coord.) (2001), *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 15.
- AVENOZA, G. (ed.) i BELTRAN, V. (coord.) (2002), *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 16.

- AVENOZA, G. (ed.) i BELTRAN, V. (coord.) (2003), *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispànica de Literatura Medieval*, 17.
- AVENOZA, G. i CALDERÓN, M. (1991), "Dos villancicos inéditos A los maitines era y Senyor sent tiago", *Anuari de Filologia. Universitat de Barcelona Filologia Romànica*, 14 G-2, 35-47.
- AVENOZA, G. i CODERCH, M. (2015), "La reproduction des modèles dans des manuscrits hispaniques du XVe siècle", en *Re-inventing traditions. La transmission des modèles artistiques dans les manuscrits à peintures de la fin du Moyen Âge au regard de l'histoire de l'art, de la restauration et des aspects paléographiques*, Seidel, Ch. i Heyder, J. C. (eds.), Frankfurt am Main, Peter Lang, 89-104.
- AVENOZA, G. i ENRIQUE-ARIAS, A. (2005), "Cuaderno Bibliográfico nº 28. Bibliografía sobre las biblias romanceadas castellanas medievales", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispànica de Literatura Medieval* 19, 411-454.
- AVENOZA, G., FAULHABER, Ch. B., SORIANO, L. et al. (2018), "PhiloBiblon 2018 n. 3 (julio): Campañas de primavera (BETA y BITECA)", 8 de juliol de 2018. Disponible a: <<https://update.lib.berkeley.edu/2018/07/08/philobiblon-2018-n-3-julio-campanas-de-primavera/>>.
- AVENOZA, G. i FERNÁNDEZ CAMPOS, F. (1992), "Oracions provençals en llibres d'hores conservats a Catalunya", en *IIIème Congrès de l'Association Internationale d'Études Occitanes (20-26 septembre, 1990). Actes*, Gouiran, G (ed.), Montpellier, Centre d'Études Occitanes, vol. II, 753-775.
- AVENOZA, G., FERNÁNDEZ, L. i SORIANO ROBLES, M. L. (eds.) (2019), *La producción del libro en la Edad Media: Una visión interdisciplinar*, Madrid, Sílex.
- AVENOZA, G. i GARCIA SEMPERE, M. (2012), "Santos y santas en la tradición escrita catalana medieval", en *De lo humano y lo divino en la literatura medieval: santos, ángeles y demonios*, Paredes, J. (ed.), Granada, Universidad de Granada, 47-60.
- AVENOZA, G. i IGLESIAS-FONSECA, J. A. (2017), "MEDBOOKWEB. Una red temática multidisciplinar sobre el libro medieval: del manuscrito a la era de Internet", en *Escritura y sociedad: El Clero*, Marchant Rivera, A. i Barco Cebrián, L. (eds.), Granada, Editorial Comares, 470-478.
- AVENOZA, G. i IGLESIAS-FONSECA, J. A. (2019), "La elaboración del códice: espacios y artífices", en *La producción del libro en la Edad Media: Una visión interdisciplinar*, Avenoz, G., Fernández, L. i Soriano, L. (eds.), Madrid, Sílex, 19-56.
- AVENOZA, G. i LÓPEZ CASAS, M. M. (1988), "Un 'nuevo' cancionero del siglo XV en la Biblioteca Universitaria de Barcelona", *Incipit*, 8, 47-72.
- AVENOZA, G. i ORDUNA, G. (1990), "Registro de filigranas de papel en códices españoles", *Incipit*, 10, 1-15.
- AVENOZA, G. i ORDUNA, G. (1991), "Registro de filigranas de papel en códices españoles", *Incipit*, 9, 1-9.
- AVENOZA, G. i PÉREZ PASCUAL, J. I. (1996), "La traducción de Salustio obra de Vasco Ramírez de Guzmán", *Studi Mediolatini e Volgari*, XLI, 9-26.

- AVENOZA, G., SIMÓ, M. i SORIANO, L. (eds.), (2017) *Estudis sobre pragmàtica de la literatura medieval - Estudios sobre pragmática de la literatura medieval*, València, Publicacions de la Universitat de València.
- AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2007), "Tipos y tipologías de manuscritos medievales catalanes. La proporción de la superficie de escritura", *Scriptorium. International Review of Manuscript Studies*, LXI, 179-197.
- AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2010), "Els incunables de Francesc Eiximenis i altres edicions al Museu i Biblioteca Rosenbach", *Catalan Review*, 24, 31-43.
- AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2011), "Sixteenth-century Editions of Medieval Catalan Works in North American Collections", *Papers of the Bibliographical Society of America*, 105(1), 5-31.
- AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2015), "BITECA en Viena" [blog]. Disponible a : <<http://news.lib.berkeley.edu/2015/11/24/biteca-en-viena-1-3-de-septiembre-de-2015/>>.
- AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2016), "Lectors de Pere Miquel Carbonell cronista", en *Pere Miquel Carbonell i el seu temps (1434-1517)*, Guzmán Almagro, A., Espluga, X. i Ahn, M. (eds.), Barcelona, Reial Acadèmia de Bones Lletres, 109-134.
- AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2017), "BITECA. Bibliografia de textos antics catalans, valencians i balears. Arxius i Biblioteques valencianes", *Llengua & Literatura*, 27, 221-223.
- †AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2022), "BITECA (Bibliografia de Textos Catalans Antics). Passat i futur", en «*Tenh'eu que mi fez el i mui gran ben*». *Estudos sobre cultura escrita medieval dedicados a Harvey L. Sharrer*, Pichel, R. (ed.), Madrid, Sílex, 241-255.
- AVENOZA, G., SORIANO, L. i BELTRAN, V. (2015), "Bibliografia de textos catalans antics (BITECA). Vols. 1, 2, 3, 4, 5 i 6" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <http://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/biteca_ca.html>.
- AVENOZA, G., SORIANO, L. i BELTRAN, V. (2016), "Bibliografia de textos catalans antics (BITECA). Vols. 1, 2, 3, 4, 5, 6 i 7" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <http://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/biteca_ca.html>.
- AVENOZA, G., SORIANO, L. i BELTRAN, V. (2017), "Bibliografia de textos catalans antics (BITECA). Vols. 1, 2, 3, 4, 5, 6 i 7" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <http://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/biteca_ca.html>.
- AVENOZA, G., SORIANO, L. i BELTRAN, V. (2018), "Bibliografia de textos catalans antics (BITECA). Vols. 1, 2, 3, 4, 5, 6 i 7" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <http://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/biteca_ca.html>.
- AVENOZA, G., SORIANO, L. i BELTRAN, V. (2019), "Bibliografia de textos catalans antics (BITECA). Vols. 1, 2, 3, 4, 5, 6 i 7" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <http://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/biteca_ca.html>.
- AVENOZA, G., SORIANO, L. i BELTRAN, V. (2020), "Bibliografia de textos catalans antics (BITECA). Vols. 1, 2, 3, 4, 5, 6 i 7" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <http://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/biteca_ca.html>.
- AVENOZA, G., SORIANO, L. i CAPDEVILA, I. (2018) "PhiloBiblon 2018 n. 2 (Abril): BITECA a Bèlgica", 11 d'abril de 2018. Disponible a:

<https://update.lib.berkeley.edu/2018/04/11/philobiblon-2018-n-2-abril-biteca-a-belgica/>.

- AVENOZA, G. i VENTURA, S. (2009), "Estat aurai lonc temps en pessamen. Olivier le Templiers, propagandista de Jaime I", *Revue des Langues Romanes*, CXIII(2), 465-500.
- BARBIERI, M. et alii (1996), "Literatura galaico-portuguesa", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 10, 191-255.
- BARBIERI, M. et alii (1997), "Literatura galaico-portuguesa", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 11, 365-418.
- BARBIERI, M. et alii (1998), "Literatura galaico-portuguesa", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 12, 287-339.
- BARBIERI, M. et alii (1999), "Literatura galaico-portuguesa", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 13, 369-448.
- BARBIERI, M. et alii (2000), "Literatura galaico-portuguesa", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 14, 445-530.
- BARBIERI, M. et alii (2001), "Literatura gallega", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 15, 323-354.
- BARBIERI, M. et alii (2001), "Literatura portuguesa", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 15, 355-381.
- BARBIERI, M. et alii (2002), "Literatura galega", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 16, 251-277.
- BARBIERI, M. et alii (2002), "Literatura portuguesa", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 16, 279-303.
- BARBIERI, M. et alii (2003), "Literatura galega", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 17, 293-333.
- BARBIERI, M. et alii (2003), "Literatura portuguesa", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 17, 335-367.
- BARBIERI, M. et alii (2004), "Literatura galega", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 18, pp. 325-370.
- BARBIERI, M. et alii (2004), "Literatura portuguesa", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 18, pp. 371-417.
- BARBIERI, M. et alii (2005), "Literatura galega", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 19, 317-354.
- BARBIERI, M. et alii (2005) "Literatura portuguesa", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 19, 355-407.
- BARROS, I. et alii (2007), "Literatura portuguesa", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 21, 427-487.
- BARROS, I. et alii (2008), "Literatura portuguesa", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 22, pp. 465-507.
- BARROS, I. et alii (2009), "Literatura portuguesa", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 23, 399-424.

- BARROS, I. et alii (2010), "Literatura portuguesa", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 24, pp. 399-424.
- BELTRAN, V. i AVENOZA, G. (1993), "Per una nova Bibliografia de la Literatura Catalana Antiga", en *IX Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes. Actes*, Ferrando, A., Meseguer, L., Alemany, R. (coords.) Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, vol. 1, 223-238.
- BELTRAN, V. i AVENOZA, G. (1998), *Bibliografia de textos catalans antics* = <http://sunsite.berkeley.edu/Philobiblon/BITECA>, Berkeley, University of California.
- BELTRAN, V., AVENOZA, G. et alii (1992), BITECA (Bibliografia de textos catalans antics). *ADMYTE: Archivo Digital de Manuscritos y Textos Españoles*. Vol. 1, Madrid, Quinto Centenario - Biblioteca Nacional - Micronet.
- BELTRAN, V. et alii (1996), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 10, 55-189.
- BELTRAN, V. et alii (1997), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 11, 81-363.
- BELTRAN, V. et alii (1997), BITECA en *PhiloBiblon*. 1.1-3.5.3 [www data base] URL: <http://sunsite.berkeley.edu/philobiblon/biteca>.
- BELTRAN, V. et alii (1998), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 12, 55-286.
- BELTRAN, V. et alii (1999), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 13, 75-367.
- BELTRAN, V. et alii (2000), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 14, 65-444.
- BELTRAN, V. et alii (2001), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 15, 49-321.
- BELTRAN, V. et alii (2002), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 16, 45-249.
- BELTRAN, V. et alii (2003), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 17, 55-292.
- BELTRAN, V. et alii (2004), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 18, pp. 51-324.
- BELTRAN, V. et alii (2005), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 19, 61-315.
- BELTRAN, V. et alii (2006), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 20, pp. 39-274.
- BELTRAN, V. et alii (2006), "Literatura galega", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 20, pp. 275-303.
- BELTRAN, V. et alii (2006), "Literatura portuguesa", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 20, pp. 307-352.
- BELTRAN, V. et alii (2007), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 21, 49-392.

- BELTRAN, V. et alii (2007), "Literatura galega", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 21, 393-426.
- BELTRAN, V. et alii (2008), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 22, pp. 63-389.
- BELTRAN, V. et alii (2008), "Literatura galega", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 22, 413-463.
- BELTRAN, V. et alii (2009), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 23, 51-345.
- BELTRAN, V. et alii (2009), "Literatura galega", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 23, 413-459.
- BELTRAN, V. et alii (2010), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 24, pp. 49-412.
- BELTRAN, V. et alii (2010), "Literatura galega", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 24, pp. 413-465.
- BELTRAN, V. et alii (2011), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 25, 55-384.
- BELTRAN, V. et alii (2012), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 26, pp. 69-361.
- BELTRAN, V. et alii (2013), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 27, pp. 77-378.
- BELTRAN, V. et alii (2014), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 28, pp. 55-315.
- BELTRAN, V. et alii (2016), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 29, 55-368.
- BELTRAN, V. et alii (2017), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 30, pp. 55-366.
- BELTRAN, V. et alii (2018), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 31, pp. 47-283.
- BELTRAN, V. et alii (2019), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 32, pp. 43-293.
- BELTRAN, V. et alii (2020), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 33, pp. 51-325.
- BELTRAN, V., AVENOZA, G. i CONCHEFF, B. J. (†) (1999), "Bibliografía de Textos Catalans Antics (Biteca)", en *Philobiblon: Electronic Bibliographies of Medieval Catalan, Galician, Portuguese, and Spanish Texts*, [CD-ROM]. Berkeley: University of California.
- BELTRAN, V., AVENOZA, G. i SORIANO, L. (1999) "*Bibliografía de textos catalans antics (BITECA)*". Vols. 1, 2" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <<http://sunsite3.berkeley.edu/Philobiblon/BITECA>>.
- BELTRAN, V., AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2000) "*Bibliografía de textos catalans antics (BITECA)*". Vols. 1, 2" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <<http://sunsite3.berkeley.edu/Philobiblon/BITECA>>.

- BELTRAN, V., AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2001) "*Bibliografia de textos catalans antics (BITECA). Vols. 1, 2*" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <<http://sunsite3.berkeley.edu/Philobiblon/BITECA>>.
- BELTRAN, V., AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2002) "*Bibliografia de textos catalans antics (BITECA). Vols. 1, 2*" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <<http://sunsite3.berkeley.edu/Philobiblon/BITECA>>.
- BELTRAN, V., AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2003) "*Bibliografia de textos catalans antics (BITECA). Vols. 1, 2*" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <<http://sunsite3.berkeley.edu/Philobiblon/BITECA>>.
- BELTRAN, V., AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2004) "*Bibliografia de textos catalans antics (BITECA). Vols. 1, 2*" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <<http://sunsite3.berkeley.edu/Philobiblon/BITECA>>.
- BELTRAN, V., AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2005) "*Bibliografia de textos catalans antics (BITECA). Vols. 1, 2*" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <<http://sunsite3.berkeley.edu/Philobiblon/BITECA>>.
- BELTRAN, V., AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2006) "*Bibliografia de textos catalans antics (BITECA). Vols. 1, 2*" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <<http://sunsite3.berkeley.edu/Philobiblon/BITECA>>.
- BELTRAN, V., AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2007), "*Bibliografia de textos catalans antics (BITECA). Vols. 1, 2*" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <<http://sunsite3.berkeley.edu/Philobiblon/BITECA>>.
- BELTRAN, V., AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2008), "*Bibliografia de textos catalans antics (BITECA). Vols. 1, 2*" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <<http://sunsite3.berkeley.edu/Philobiblon/BITECA>>.
- BELTRAN, V., AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2009), "*Bibliografia de textos catalans antics (BITECA). Vols. 1, 2, 3 i 4*" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <http://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/biteca_ca.html>.
- BELTRAN, V., AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2010), "*Bibliografia de textos catalans antics (BITECA). Vols. 1, 2, 3 i 4*" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <http://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/biteca_ca.html>.
- BELTRAN, V., AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2011), "*Bibliografia de textos catalans antics (BITECA). Vols. 1, 2, 3 i 4*" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <http://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/biteca_ca.html>.
- BELTRAN, V., AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2012), "*Bibliografia de textos catalans antics (BITECA). Vols. 1, 2, 3, 4, 5 i 6*" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <http://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/biteca_ca.html>.
- BELTRAN, V., AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2013a), *BITECA. Bibliografia de textos antics catalans, valencians i balears. Arxius i Biblioteques Valencians*, València, Acadèmia Valenciana de la Llengua-Universitat de València-Universitat de Barcelona.
- BELTRAN, V., AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2013b), "*Bibliografia de textos catalans antics (BITECA). Vols. 1, 2, 3, 4, 5 i 6*" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <http://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/biteca_ca.html>.

- BELTRAN, V., AVENOZA, G. i SORIANO, L. (2014), "*Bibliografia de textos catalans antics (BITECA). Vols. 1, 2, 3, 4, 5 i 6*" [en línia]. Berkeley: University of California. URL: <http://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/biteca_ca.html>.
- CRAI UB-RESERVA, AVENOZA, G., PEREA, Ó. i DIFRANCO, R. (2015), "Dues poesies manuscrites del segle XVI, copiades en un imprès de l'any 1563" [en línia], 19 de febrer de 2015. Disponible a: <<http://blocbibreserva.ub.edu/2015/01/21/dues-poesies-manuscrites-del-segle-xvi-copiades-en-un-impres-de-any-1563/>>.
- DEYERMOND, A. et alii. (1987), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 1, 31-98.
- DEYERMOND, A. et alii. (1988) "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 2, 53-100.
- DEYERMOND, A. et alii. (1989), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 3, 47-131.
- DEYERMOND, A. et alii. (1990), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 4, 65-159.
- DEYERMOND, A. et alii. (1992), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 6.2, 51-189.
- DEYERMOND, A. et alii (1993), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 7, 59-209.
- DEYERMOND, A. et alii (1994), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 8, 41-184.
- DEYERMOND, A. et alii (1995), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 9, 53-229.
- GRAPÍ, O., MARNIERRE, E. de la, BELTRAN, V., AVENOZA, G., SABATÉ, G. i SORIANO, L., (2001), "Al marge dels cançoners (1): Alguns textos poètics catalans inèdits o poc coneguts", en *Canzonieri iberici*, Botta, P., Parrilla, C. i Pérez-Pascual, J. I. (eds.), Padova-A Coruña, Ed. Toxosoutos-Università di Padova-Universidade da Coruña, vol. 1, 219-265.
- HÉCTOR FUENTES, J. i AVENOZA, G. (2013), "La traducción castellana de los *Moralia in Job* atribuida a Pero López de Ayala: edición del 'Prólogo de San Gregorio que enbio a San Leandro, arçobispo de Seuilla' (BNM Ms. 10136 fols. 1^v-4^r)", *Incipit*, 32-33, 249-268.
- ORDUNA, G. et alii. (1991), "Literatura española", *Boletín Bibliográfico de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval*, 5, 49-154.
- PUIG I OLIVER, J. DE et alii (2010), "Catàleg dels manuscrits de les obres de Francesc Eiximenis, OFM, conservats en biblioteques públiques. Primera part. Obres originals en català/2. Segona part: Refoses. Tercera part. Obres originals en llatí. Quarta part: Traduccions. Cinquena part. Obres atribuïdes", *Arxiu de Textos Catalans Antics*, 29, 9-880.
- PUIG I OLIVER, J. DE et alii (2012), *Catàleg dels manuscrits de les obres de Francesc Eiximenis, ofm, conservats en biblioteques públiques. Volum I: descripció dels manuscrits*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans-Facultat de Teologia de Catalunya-Ajuntament de Girona-ILCC-Universitat de Girona.

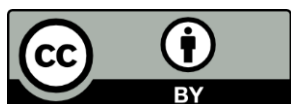
- SABATÉ, G., SORIANO, L. i AVENOZA, G. (2012), “Vides de sants en manuscrits incomplets i *membra disiecta*, o com completar el nostre coneixement del que foren les biblioteques antigues”, en *Vides medievals de sants: difusió, tradició i llegenda*, Garcia Sempere, M. i Llorca, M. A. (eds.), Alacant, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 35-63.
- SORIANO, L., AVENOZA, G. i LAMARCA, M. (2007), “Ludolfo de Sajonia, *Terç del cartoixà* (Valencia, ca. 1495). Un nuevo ejemplar de la edición incunable”, *Gutenberg-Jahrbuch*, 82, 34-57.
- VALLÍN, G. i AVENOZA, G. (1992), “Los primeros pasos de la *novella* en España: *Cuatro quentos de ejemplos*”, *Criticón*, 55, 31-40.

BIBLIOGRAFIA

CÁRDENAS, A., NITTI, J., GILKISON, J. (1975), *Bibliography of Old Spanish Texts*, Madison, Hispanic Seminary of Medieval Studies.

CÁRDENAS, A., GILKISON, J., NITTI, J., ANDERSON, E. (1977): *Bibliography of Old Spanish Texts*, Madison, Hispanic Seminary of Medieval Studies.

FAULHABER, CH. B., GÓMEZ MORENO, Á., CÁRDENAS, A. J., NITTI, J., MACKENZIE, J. G. (1984), *Bibliography of Old Spanish Texts*, Madison, Hispanic Seminary of Medieval Studies.

Llevat que s’hi indiqui el contrari, els continguts d’aquesta revista estan subjectes a la llicència de Creative Commons: Reconeixement 3.0 Espanya.